

Ogólne uwagi o wymowie w języku norweskim

Wymowa norweska, choć trudna dla Polaków, nie powinna sprawiać większych problemów po zapoznaniu się z podstawowymi zasadami wymienionymi w tym rozdziale.

1. Samogłoski

Język norweski wyróżnia samogłoski długie i krótkie. Taki podział jest ważny, ponieważ często dochodzi do różnic znaczeniowych – zamieniając samogłoskę krótką i długą możemy otrzymać zupełnie inne słowo niż to, o które nam chodziło. Ogólna zasada mówi, że samogłoska jest krótka wtedy, gdy następują po niej dwie spółgłoski, a długa wtedy, gdy następuje po niej jedna spółgłoska albo gdy znajduje się ona w wygłosie wyrazu.

Poniżej znajdują się podstawowe informacje dotyczące wymowy samogłosek norweskich:

- a [a] – krótkie a. Wymawiane jest jak polskie a.
takk, snakke
- a [a:] – długie a. Wymawiane jest jak polskie a, ale znacznie dłużej.
mat, dag
- e [e] – wymawiane w przybliżeniu jak polskie e.
penn, menneske
- e [e:] – wymawiane w przybliżeniu jak polskie e, ale dłużej i często bardziej miękko.
se, mer
- e [ɘ] – słabo wymawiane e, nieakcentowane, jak w niemieckiej końcówce bezokolicznika (por. *sehen, nehmen, sprechen*).
spise, snakke
- i [i] – krótkie i. Wymawiane jak polskie i.
fisk, tilbud
- i [i:] – długie i. Wymawiane jak polskie i, ale dłużej.
like, appelsin

- o [u] – krótkie o. Wymawiane w przybliżeniu jak polskie u. Czasem jednak jak o.
bror, Oslo
- o [u:] – długie o. Wymawiane jak polskie u, ale dłużej.
informasjon, sove
- y [ü] – krótkie y. Wymawiane w przybliżeniu jak niemieckie ü. Usta układamy jak do u i próbujemy wymówić dźwięk pomiędzy y a i.
rygg, flytte
- y [ü:] – długie y. Wymawiane w przybliżeniu jak niemieckie ü, ale dłużej.
by, synes
- æ [ā] – krótkie szerokie e. Wymawiane podobnie jak w angielskim wyrazie „cat”.
lær
- æ [ā:] – długie szerokie e. Wymawiane podobnie jak angielskie „cat”, ale dłużej.
være, lærer
- o [ö] – krótkie ö. Podobne do niemieckiego ö w wyrazie öffnen. Wymawiamy je układając usta jak do o, a wymawiając y.
sønn, solvbryllup
- o [ö:] – długie ö. Wymawiamy je długo, układając usta jak do o, a wymawiając y.
sør, nervøs
- å [o] – krótkie zaokrąglone o.
også, åpne
- å [o:] – długie zaokrąglone o.
år, gå

2. Spółgłoski

Wymowa spółgłosek norweskich nie powinna w ogóle nastroczać Polakom problemów, wymawia się je bowiem w większości identycznie jak w języku polskim. Należy zapamiętać jedynie parę zasad:

Spółgłoski k, p, t wymawiamy z przydechem, tak jakby było w nich słychać jeszcze słabo „h”.

Spółgłoska r wymawiana jest jak w języku polskim, jednak w niektórych częściach Norwegii (na przykład w Bergen) można się spotkać z gardłową wymową, podobnie jak ma to miejsce w języku francuskim.

3. Grupy głosek

Grupy głosek to bardzo ważna grupa, jeśli idzie o wymowę. Znajdą się tu wszystkie połączenia głosek – zarówno dyftongi, jak i połączenia samogłosek ze spółgłoskami, które czyta się w odmienny sposób niż się zapisuje.

au, eu [ãu] – czytamy z bardzo szerokim e.

Europa

ei, eg [aj]

jeg, meg, stein, regne, hei

øg, øy [õj]

høy, løgn

ai [aj]

mai, kai

gj, hj [j, j] – w tego typu połączeniach czytamy tylko „j”.

gjærne, hjemme

gi, ge [ji, je]

gift, geit

er [ar] – taki sposób wymowy nie dotyczy końcówki liczby mnogiej

her, verk

rs [sz]

mars, norsk, universitet

sj, ski, sky skøy, skj [sz]

ski, pensjon, sjokolade, sjanse, maskin

sl [sz]

Oslo, beslektet

Uwaga! Wymowa sl jako [sz] jest charakterystyczna dla wschodniej Norwegii. W zachodniej Norwegii sl wymawia się jak [sl].

4. Akcent

Akcent to jedno z najtrudniejszych zagadnień w fonetyce norweskiej. Język norweski ma dwa rodzaje akcentu: wyrazowy i toniczny. Akcent wyrazowy w języku norweskim pada na pierwszą sylabę wyrazu. Rzadko akcentuje się zaimki, rodzajniki, przyimki czy spójniki.

Akcent toniczny to nadawanie wyrazowi melodii. Zaczynamy wymowę od normalnego poziomu, po czym szybko opuszczamy ton, a następnie podwyższamy ton ponad poziom, od którego zaczęliśmy, na przykład:

mamma [ma'-m:a] – pierwszą sylabę wymawiamy na normalnym poziomie, po czym szybko opuszczamy ton, by ostatnią sylabę wymówić wyżej.

Prawidłowego akcentu i intonacji można nauczyć się jedynie naśladowując wymowę rodowitych Norwegów.

5. Alfabet norweski

A, a	B, b	C, c	D, d	E, e	F, f
G, g	H, h	I, i	J, j	K, k	L, l
M, m	N, n	O, o	P, p	Q, q	R, r
S, s	T, t	U, u	V, v	W, w	X, x
Y, y	Z, z	Æ, æ	Ø, ø	Å, å	

Hjertelig velkommen!

Familie Olsen bor i Bergen. Anders Olsen er far. Han er arkitekt. Sonja Olsen er mor. Hun er lege. De har to barn: en sønn – han heter Sven og ei datter – hun heter Anne. Sven er student. Han studerer biologi. Anne er også student. Hun studerer engelsk. I dag har de en gjest. Det er Marek, som kommer fra Polen.

- Anne: Mamma, det er Marek.
 Sonja: Hyggelig å hilse på deg, Marek.
 Marek: I like måte.
 Anne: Og det er min far.
 Anders: Hyggelig å hilse på deg. Hvordan går det, Marek?
 Marek: Det går mye bra.
 Anne: Og det er min bror, Sven.
 Sven: Hei, Marek! Hjertelig velkommen i Bergen!

Patrz str. 144

Patrz str. 144

Słownictwo

Słówka

arkitekt [aršitekt] architekt	gjest [jest] gość
barn dziecko; dzieci	gå isć , jechać
biologi [bioloji] biologia	ha mieć
bo mieszkać	han on
bra dobrze	hei [haj] cześć
bror [bru: r] brat	hete nazywać się
engelsk angielski	hilse pozdrowić
er [ar] 3. os. czasownika være –	hjertelig [jarteli] serdecznie
być	hun ona
familie rodzina	hvordan [wordan] jak
far ojciec	hyggelig [hygli] miły, miło
fra z (skąd)	i w

komme przychodzić

lege lekarz, lekarka

min mój

mor [mu: r] matka

mye bardzo

også [o: so] też, także, również

Polen Polska

som który, która, które

student student, studentka

studere studiować

sønn syn

Zwroty

Det er... To jest...

Hjertelig velkommen! Serdecznie witamy!

Hvordan går det? Jak się masz?

Hyggelig å hilse på deg. Miło cię poznać.

I like måte. Wzajemnie. Również.

komme fra... pochodzić z...

Uwagi językowe

- 1) Czasownik „hete” – „nazywać się” w języku norweskim nie jest czasownikiem zwrotnym. Nie używamy zatem po nim zaimka „się”, stąd „Nazywam się Marek.” po norwesku oddamy za pomocą: „Jeg heter Marek.”

Realia

Bergen – drugie co do wielkości miasto Norwegii. Znajduje się na liście światowego dziedzictwa UNESCO. Nazywane jest także bramą do fiordów. Jest największym portem rybackim Norwegii.

Gramatyka

1. Zaimki osobowe

Zaimki osobowe w języku norweskim mają następujące formy:

jeg [jaj] – ja

du – ty

han – on

hun – ona

vi – my

dere – wy

de – oni, one

De – Pan, Pani, Państwo

Ponieważ większość Norwegów jest ze sobą na „ty”, w zwykłej rozmowie usłyszemy wszędzie zaimek „du” – „ty”. W kilku przypadkach, zwłaszcza tam, gdzie pomiędzy rozmówcami jest duża różnica wieku, używa się formy „De” – zarówno w zwrotach skierowanych do mężczyzn, jak i kobiet oraz w obu liczbach – pojedynczej i mnogiej.

Ważne jest, żeby nauczyć się zaimków osobowych ze względu na to, że czasowniki mają dla wszystkich osób jedną formę i żeby sprecyzować, kogo mamy w naszej wypowiedzi na myśli, musimy użyć odpowiedniego zaimka (patrz punkt 3.).

2. Bezokolicznik

Bezokolicznik jest podstawową formą czasownika w języku norweskim, a przy okazji formą czasownika podawaną w słownikach przyleckcyjnych. Na ogół bezokolicznik norweski zakończony jest samogłoską -e, co widać w lekcji pierwszej na przykładzie czasownika „komme” – „przychodzić” czy „studere” – „studiować”.

Istnieje jednak pewna grupa czasowników, która zakończona jest na inne spółgłoski. W tej lekcji należą do niej na przykład „bo” – „mieszkać”, „gå” – „iść” i „ha” – „mieć”. O innych tego typu czasownikach będzie mowa w kolejnych lekcjach.

Należy zapamiętać, że norweski bezokolicznik może być poprzedzony słówkiem „å”, na przykład: **å komme, å gå, å studere** (porównaj angielskie: to come, to go, to study). Jest to tak zwana pełna postać bezokolicznika. Formy tej nie tłumaczymy w żaden sposób na język polski. O jej użyciu będzie jeszcze mowa.

3. Odmiana czasowników regularnych w czasie teraźniejszym

Odmiana czasowników regularnych w czasie teraźniejszym w języku norweskim nie powinna stanowić dla Polaków większego problemu.

Aby prawidłowo odmienić czasownik regularny, należy od bezokolicznika odciąć końcówkę -e i do pozostałego tematu dodać końcówkę -er.

Uwaga! Odmieniony czasownik podajemy zawsze z zaimkiem osobowym ze względu na to, że postać czasownika jest identyczna w języku norweskim dla wszystkich osób!